

פ ר ו ט ו ק ו ל מ ס' 36/ד'

מישיבת וועדת החינוך והתרבות שהתקיימה
ביום כד' באדר ב', תשי"ט - 4.3.59 בשעה 0900.

נכחד: ש. פרסיץ - היו"ר
 ש. כפרית
 ד. הקטין
 ד. נצר
 י. מגורי-כהן
 ד. צברי
 י. רפאל

מוזמנים: ד"ר אבידור - מנהל משרד החינוך
 מר שריד - משרד החינוך.

סדר-היום - א) שאלות ותשובות
 ב) הערות ד"ר אבידור ומר שריד לאינפורמציה על החינוך
 הממלכתי.

היו"ר ש. פרסיץ: אני פותחת את הישיבה.

י. מגורי-כהן: בזמן האחרון קראתי בעתונים, וגם
קבלנו מכתבים מהמורים בקשר להוצאת
הספרים החדשה שנעשית במשרד החינוך. אנו רואים שגם משרד החינוך
מקציב לכך הקצבה מסוימת. אין אנו רואים הוצאה מצד הממשלה שלא
תגרוור אחריה הפסד, אם כן מדוע משרד החינוך נותן יד לדבר?

היו"ר ש. פרסיץ: אחמול היתה שאילתא בכנסת של חברת
הכנסת נצר וחבר-הכנסת אידוב כהן,
וישנה הצעה על סדר היום בענין זה.

ד. הקטין: אני חולקת על דבריו של חבר-הכנסת
מגורי-כהן שכל הוצאה והשקעה
שעושה הממשלה הוא בזבוז והפסד. מהי מגמת היוזמה של הוצאת
הספרים, ומה מניע את משרד החינוך לשאת בהוצאה נפרדת?

קראתי בעתונות שבבית-ספר ממלכתי
מסוים מכינם ילדים. קראתי את תשובת משרד החינוך האומרת, כי
קיימת הוראה מפורשת שאין לנגוע בילדים מבחינה גופנית. הייתי
מציעה לשלוח חוזר, ולפרסם בעתונות שידעו על כך כל מורי בתי-
הספר. ישנם מורים הבאים מארצות שונות, ויש להם גישות וחפיטות
שונות בהוראה. לא יתכן לנקוט באמצעים אלה נגד תלמידי בתי-הספר
במדינת-ישראל.

קבלתי שורה של חוזרים ביחס ללימוד
התודעה היהודית, וכתוב שם שמתחילים בלימוד זה מכיתה ה'. האם
מתחילים גם מכיתות נמוכות יותר?

ר. הקטין: ידוע לי שמתנהלת פעולה להנחלת הלשון, בעזרת התנדבות גדולה מצד הצבור. אם נשפוט לפי התקציב הקיים, הרי שהוא איננו עונה על התקציב הדרוש. נראה לי שמשרד החינוך והתרבות צריך לתת את העזרה המכסימלית לעניין זה. מדי-פעם בפעם מתלוננות עיריות שונות כגון: עירית חיפה, שלא מקבלים שום תמיכה להנחלת הלשון ואפילו המינימלית ביותר הקשורה בהובלת המתנדבים למקומות הישוב.

קבלתי מכתב מאחד מבני המועטים שהוא בוגר בית-ספר תיכון. הוא כותב שפנה למשרד החינוך בבקשה לקבל משרה בהוראה, הוא דרך אגב אחד הבוגרים המועטים שעמד בבחינות. שמו חביב סקאס מכפר "סיף". אנקש לברר עניין זה.

י. רפאל: ברצוני לשמוע אינפורמציה בנוגע לכיתות ט' שעומדים לפתוח בישובי העולים. מה היא ההקצבה וכיצד יבוצע הדבר?

היו"ר ש. פרסיץ: אני חפצה לשאול שאלה, שהוגדש לה היום מאמר ראשי בעתון "הארץ". התכנית החדשה להנהיג את השפה הצרפתית בתור שפת חובה בבתי-הספר. מהי התכנית, על מה היא מבוססת, והאם היא חלק מההסכם התרבותי שלנו עם צרפת, וכיצד חושבים לבצע זאת?

מהי תכנית בנית בניני בתי-הספר כשיטת "פרפר", מה זו בנית אסבסטוניים, ומהי היעילות וההגנה בפני הקור והחום בבנינים אלה?

מי מטפל בתכניות הבניה במשרד החינוך, האם יש איזה שהם הסכמים עם משרד העבודה הדורש לאשר כל בנין בית-ספר צבורי, מי הוא המאשר, וכיצד הדברים מבוצעים?

אני חפצה לחזור לשאלת בתי-הספר התיכוניים והיחסים עם המורים ולשאול, אם לקראת חופש פסח המתקרב ובא, האם ננקטו איזה שהם צעדים כדי ליישב את הסכסוך הקיים בין ארגון המורים לבין משרד החינוך ולמצוא דרך שתמנע מכולנו וביחוד מהתלמידים זעזועים מיותרים?

ד. נצר: ישנה קבוצת מורים בעיקר בולגרים, שלימדו במשך 30 שנה בחוץ-לארץ, ובארץ עבדו כחמש שנים. ישנן פניות מצידם לקבל פנסיה, האם יש מסא-ומתן ומה נעשה בעניין זה?

לגבי ילדים בגיל חמש בשותפות עם ארגוני נשים, יש תשלום של משרד החינוך בעד ילדים אלה. כינתיים חלה עליה גדולה במשכורות של גבנות, ובמקומות רבים בעלי קרנות בגובה רב. כגנים שהילדים הם בגיל חמש, עובדות הגבנות הוותיקות והמעולות ביותר. הייתי רוצה לדעת מהו מצב התשלום שם?

היו"ר ש. פרסיץ: שמעתי אתמול שהחליטו להעביר את הספול בילדים עבריינים ממשרד הסעד למשרד העבודה. באיזה מצב עומד המסא-ומתן על העברת הספול בילדים בגיל 3-4 שנים?

מר שריד: משרד הסעד מפקח רק על הצד המקצועי.

ד"ר אבידור:

לשאלת חברת-הכנסת הקטין על בעיה המורים המכים ילדים. הבעיה החריפה מאד בזמן האחרון, ויש לנו דיונים על כך במשרד החינוך. אנו כמובן נקבל את הצעת חברת-הכנסת הקטין על הפצת חוזרים בנפרד. דרך-אגב אנו עומדים להוציא חוברות במהדורה מורחבת על מ-י-הספר שירחיבו את הדבור על בעיה זו.

למוד התודעה היהודית בבתי-הספר. אין מלמדים את התודעה היהודית כמקצוע. אנו מדרך-כלל מפרסמים מהדורה חדשה של תכנית הלמודים. נוסף על תנ"ך והיסטוריה, מלמדים גם חשבון הנדסה ואנגלית. כדי שבראשית השנה הבאה תופיע מהדורה חדשה מתוקנת בקשר לתכנית הלמודים, שלחנו גם תקונים לנושאים הנוגעים לספרות והיסטוריה יהודית הקשורים לנושא של התודעה היהודית. שלחנו לכם גם חוזרים על תכנית הלמודים בכיתות ב', ג' ו-ד'.

תלונת עיריית חיפה מבוססת רק בחלקה. העירייה מקבלת מאתנו סיוע, אולם סיוע קטן, מאחר ואנו מטפלים במקומות שאין בהם רשויות מקומיות, כך שעל העירייה לשאת בהוצאות הקשורות להתנדבות.

בקשר לתלונתו של חביב סקאס. כל מסיים בית-ספר תיכון, גם אם אינו בוגר מבקש לעבוד בהוראה. אנו מקפידים עכשיו מאד על קבלת מורים להוראה, וכל מי שאינו מקבל משרה מתלונן.

ר. הקטין:

הוא טוען שקבלו אדם שלא עבר את הבחינות ואותו לא קבלו.

ד"ר אבידור:

אני מוכן לברר מקרה זה.

תשובה לשאלתה של חברת-הכנסת פרסיץ, על לימוד השפה הצרפתית. זה שנים רבות שמבחינה חוקית נלמדת השפה הצרפתית בבתי-הספר היסודיים והתיכוניים כמו השפה האנגלית. בזמנו היו שלושה בתי-ספר, היום יש כבר ארבעה שבהם לומדים כשפה זרה ראשונה את הצרפתית, וכשניה את השפה האנגלית. בית-ספר "כרמיה" בחיפה, בית-ספר "רוטשילד", ואנו חושבים שזה לא רק טוב, אלא רצוי מאד מבחינה תרבותית וחינוכית.

אנו מעוניינים בהשפעות תרבותיות אחרות, לא רק בגלל יחסי הידידות שלנו עם צרפת, מאחר וגם לפני מבצע-סיני ליסדו את השפה הצרפתית בבתי-הספר. אנו חושבים שלא יזיק לאף אחד אם יווספו עוד מספר בתי-ספר תיכוניים שבהם ילמדו את השפה הצרפתית.

לשאלה על סכסוך של ארגון המורים

התיכוניים ומשרד החינוך. למשרד החינוך אין סכסוך עם ארגון המורים התיכוניים, הסכסוך העיקרי הוא בין מרכז המורים והסתדרות המורים, והם מבקשים שידונו בענייני המשכורת. כשהם ביקשו מאתנו לקיים פגישות עמם עשינו זאת, אולם מאז הפגישה האחרונה לא היו יותר כל פניות.

היו"ר ש. פרסיץ:

ישנם דברים מקובלים ובלתי מקובלים. גם חברי הממשלה הם חברים באותה

ההסתדרות, הם בעלי נסיון וידע, מדוע לא יתענינו בשאלה זו? רק בשעה שיצטרפו לסגת שלא לטובת שני הצדדים גם יחד, רק אז יגשו לברר ולסדר את העניינים. אם ישנה אפשרות לסדר את העניינים בדרך טובה מדוע לא עושים זאת?

ד"ר אבידון:

אני מכיר את הארגון, ואין למשרד החינוך והתרבות מה לעשות בשעה זו, כי כל מה שארגון המורים דורש הוא: יותר כסף ופחות עבודה.

היו"ר ש. פרסיץ:

לא בכל ארגוני המורים רוצים את אותו הדבר.

ד"ר אבידור:

מורי בתי-הספר התיכוניים מקבלים משכורות גבוהות מאד.

מר שריד:

בענין הנחלת הלשון אני רוצה לומר שרק אתמול קבלתי ידיעות על התרחבות והתפשטות ההתנדבות בארץ. הגענו לכך באופן צנוע ביותר, מבלי לקרוא לזה מבצע חד-פעמי, אני רוצה לראות זאת כפעולה מתמידה. הגענו לאלפיים מתנדבים בפעולתנו זו.

י. רפאל:

מאיזה חוגים?

מר שריד:

יהודים טובים הרוצים לעשות את הפעולה, תלמידי בתי-הספר, המשטרה אף היא עושה עבודה חשובה מאד, כי היא גם לקוח וגם מסביר, אף היא זקוקה להנחלת הלשון להרבה מאד שוטרים שאינם יודעים כראוי את השפה העברית. השוטרים מגיעים לישובי ספר שבהם האזרחים אינם יכולים להגיע.

כין המתנדבים ישנם גם סטודנטים, ומורים ותיקים בעיקר פנסיונרים. אנו פועלים באמצעות העיריה, ויש לנו קשרים עם כל הארגונים המוכנים לשאת בעול של הוצאות. ידוע לי שירושלים יכולה לקלוט הרבה מאד מתנדבים, כי יש בה רכוזים של בורות שאין כמותם במקומות אחרים, ודווקא בין הוותיקים. קיימת בעיה לגבי הסטודנטים מאחר והם מבקשים שכר, כי הם צריכים להשתכר לפרנסתם, אולם אין לנו תקציבים רבים לענין זה, מה שאנו נותנים למנהלת הלשון הוא ספרי למוד. אנו מכנסים את המתנדבים לפגישות לשם הדרכה פדגוגית, על מנת לתת להם את הגישה הנכונה ללמד את האחרים.

בקשר לבוגרי בתי-הספר הערבי. לא ידוע לי שמו, אולם אנו עכשיו מקפידים מאד בקבלת מורים להוראה. מאחר וישנו סמינר למורים הערביים, והסמינר מקבל רק בוגרי בתי-ספר תיכוניים שעמדו בבחינות. אנו מכינים פנימיה לשתי כיתות ומצידים אותה בכספי הממשלה, מה שלא ניתן לשום סמינר יהודי שבו אנו יכולים לציין את השתתפותנו בהוצאות הפנימיה.

אם אנו נקבל את בוגרי בתי-הספר להוראה הם לא ילכו ללמוד בסמינר. בדרך כלל אנו נותנים למעוטנים את מלוא העזרה הנדרשת ללמוד בסמינר כמו: הלוואות להחזקה והם מתחייבים להחזיר לנו חלק מההלוואה שניתנת להם.

לשאלתו של חבר-הכנסת רפאל בקשר לכיתות ט'. אנו קוראים להם בתי-ספר דו-שנתיים ברכוזי עולים. בתקציב ישנו סכום כסף המבטיח פתיחת 20 כיתות, אולם יש לנו בקשות יותר ממה שיכולנו לבצע. מתוך 20 הכיתות, ישנן 5 כיתות חקלאיות ו-15 כיתות מקצועיות.

י. מגורי-כהן:

האם אפשר לדעת באיזה מקומות?

מר שריד:

בעיקר בישובי עולים, אולם בפעם
הבאה אני יכול להביא לכם את

רשימת המקומות.

היו"ר ש. פרסיץ:

מי קובע את הצורך בפתיחת בתי-ספר
נוספים?

מר שריד:

הרשויות המקומיות פונות אלינו בבקשה,
אנו בודקים שיש תלמידים ויש צורך,
אולם לא תמיד יש באפשרותנו למלא את הבקשה.

י. רפאל:

כמה בתי-ספר דתיים ישנם?

מר שריד:

קיים טפול מסוים לגלות מקור נוסף
לפתיחת כיתות נוספות בקשר למגמה
דתית ומגמה כללית. המשרד החליט שהוא אינו יכול להגדיל את בית-הספר
הממלכתי כמו את בתי-הספר לשתי מגמות במקום אחת שיש בבית-ספר
ממלכתי, צריך יהיה לפתוח בית-ספר אחד ממלכתי, ובית-ספר אחד
ממלכתי דתי, אולם המשרד לא מצא שזה אפשרי.

מתוך עשרים בתי-ספר אלה יש שניים
שאנו פותחים בישובים שהם דתיים במאה אחוז ובשפיר וב"שרת" במקום
שיש בית-ספר גם ממלכתי וגם ממלכתי דתי, אין אנו פותחים את שתי
המגמות. אנו רוצים שבית-ספר ממלכתי יהיה פתוח לכל, ובשתדל עד
כמה שאפשר לדאוג לכך שיהיה הוואי כזה בבית-ספר שגם תלמידים דתיים
ירגישו את עצמם טוב, אבל לא על סהרת החלוקה כפי שהיא נהוגה בבתי-
ספר יסודיים ששם החוק הוא הקובע.

י. רפאל:

זו הדרך של חיסול בתי-הספר הדתיים.
יש שמונה כיתות דתיות, את התשיעית
לוקחים, יש 50% חינוך דתי בישובי עולים לוקחים 10%.

ד"ר אנידור:

בהתאם למספרים של תלמידים בבתי-ספר
תיכונים דתיים, ובהתאם למספר מסיימי
כיתות ח' השנה, יש לכל היותר צורך בשלוש כיתות מתוך 20 כיתות
שתיפתחנה, ואנו נותנים לכם שתיים.

תשובה לשאלת היו"ר פרסיץ, מהי שיטת
"פרפר". ישנה שיטה מקובלת של מסדרון וחדרים. משרד העבודה תכנן
במספר מקומות מן הקרן המשותפת, שיטת בניה חדשה שבנינו במספר בתי-ספר.
הבניין בנוי כך: שתי קומות מצד אחד ושתי קומות מצד שני, ובכל קומה
אולם גדול שממש התלמידים יוצאים להפסקות, ולא קיים הרעש הגדול
כפי שקיים בבתי-ספר הבנויים עשר כיתות לאורך הפרוזדור.

אסבסטוניים הם צריפים היכולים לעמוד
כעשרים שלוש שנה. אם יש לנו צורך דחוף להקמת מבנה מסוים הרי
שאפשר להקים אסבסטוניים אלה במשך שלושה ארבעה חודשים.

אנו מזמינים בזמן האחרון מצדפת
תכניות להקמת בנינים נהדרים, והקמנו קרוב ל-200 כיתות בעיקר בישובי
עולים, בחולון, בקריית-ים ובהרצליה. בנינים אלה נקראים "פיו",
הם אמנם לא עולים לנו פחות מבניה קשה, אבל אנו מזמינים אותם כי
משרד העבודה מקבל אותם באשראי לזמן ארוך מצדפת, ויתרון זה פותר
לנו את בעיית הקמת בתי-ספר. גם את בניין ה"פיו" אנו מקימים בתקופה
של 4 - 3 חודשים והם מכילים כיתות מרווחות, חדרי אוכל וחדרי
מלאכה מפוארים.

ד"ר אבידור: לשאלת היו"ר פרסיץ מי מטפל בבניה במשרד. חל שפור ניכר מאד בשאלה זו. יש לנו במשרד שני מהנדסים, אחד המטפל בתכניות הבניה והשני בבדק בית. מהנדס בדק הבית נודק וקובע מהו שצריך לתקן. בקשר לתכניות הבניה יש תאום מלא בינינו לבין משרד העבודה, בין המהנדס שלנו לבין אגף השכון, והם קובעים במשותף את התכניות.

תשובה לחברת-הכנסת נצר בקשר לזכויות לפנסיה למורים הבאים מחוץ-לארץ. זה ענין של חוק, ישנו חוק גמלאות, כשהיתה קופה של פנסיה ניתנה האפשרות לתת פנסיה למורים שבאו מחוץ-לארץ ושהיו בגיל מבוגר. עכשיו קיים רק חוק גמלאות ולא דווקא לגבי מורים, אלא לגבי כל עובד. החוק נותן אפשרות ליצב שרות המדינה במקרים מסוימים, ואף להגדיל את הגמלאות. לגבי מורים שבאו מחוץ-לארץ הם צריכים לעבוד בהוראה בארץ לפחות שנים.

תשובה לשאלת חברת-הכנסת נצר בקשר לגבי ילדים מגיל חמש, והעלאת המשכורות לגננות. אנו משלמים עכשיו לפי ממוצע מסוים לגננות, יש גננות מוסמכות ובלתי מוסמכות, צעירות וותיקות. אנו משלמים לפי דרגת גננת מוסמכת בשנת עבודתה השלישית, אם עלתה המשכורת של הגננות, אנו כמובן נגדיל את השתתפותנו באופן יחסי.

היו"ר ש. פרסיץ: אולי תמסור את הערותיכם בקשר לבית-ספר ממלכתי דתי?

ד"ר אבידור: העיר שלוש הערות: מורים מוסמכים ובלתי מוסמכים בבתי-הספר הממלכתיים, המבנים, וחוקן מערכת השעורים.

מורים בבית-הספר הממלכתי בשנת תשי"ז - 6914 מורים מוסמכים ו-1769 בלתי מוסמכים, דהיינו, 26%;

מורים בבית-ספר ממלכתי דתי בשנת תשי"ז - 2449 מוסמכים ו-1027 בלתי מוסמכים, דהיינו, 42%;

בראשית שנת הלימודים תשי"ח קבלנו 1200 מורים חדשים לבתי-ספר ממלכתיים מהם 71% בוגרי סמינרים ובלתי מוסמכים 29%.

לבית-ספר ממלכתי דתי היו: 63% מורים בלתי מוסמכים ו-37% מורים מוסמכים.

יש לנו מספרים לראשית שנת תשי"ט. סה"כ המורים 790, מתוכם בלתי מוסמכים 524, דהיינו, 66,3%. בין המורים המוסמכים ישנם לא מעטים שקבלו את הסמכות בגלל הוותק. מצב בבלתי מוסמכים הולך ומשתפר, כי ישנם רבים מאד המשתלמים ונבחנים מדי שנה בשנה. גם בין הבלתי מוסמכים ישנם מורים דתיים, והם נמצאים בשלב למודי כזה שחסר להם רק מעט להשתלמות.

מצב המבנים במדינה במשך שלוש השנים האחרונות השתפר במדה ניכרת. אמנם נכון הוא שמצב המבנים של בתי-הספר הממלכתיים דתיים הוא פחות טוב, הסבה לכך היא שלפני חמש, שש שנים נשארו בתי-הספר של הזרמים הדתיים מזרחי ואגו"י והם היו במצב רע.

במשך שלוש השנים האחרונות אין אנו בונים בתי-ספר לפי אחוז התלמידים, אלא לפי הצורך לכך, מכל הכספים שניתנו לבניינים של בתי-הספר ניתנו בשביל בנייני בתי-הספר הממלכתי דתי למעלה משליש של הכספים, כי שם היה המצב קשה יותר. המצב הולך ומשתפר אמנם, אבל אין זה דבר שאפשר לפתור תוך שלוש חמש שנים. אנו מקווים שבמשך הזמן ישופר המצב.

ד"ר אבידור: בקשר לתקן מערכת השעורים, הרי שאין כל הצדקה, לא חוקית ולא מוסרית, לתת לבית-ספר ממלכתי דתי תקן אחר של שעורים מזה של בית-ספר ממלכתי, רק מפני שלבית-ספר דתי יש אורח חיים משלו. העיקר איננו במספר השעורים בבית-ספר יסודי, לא בכמות העיקר אלא באיכות. אין איש שיוכל לשכנע אותי שבבית-ספר יסודי צריך ללמד 7 שעורים תלמוד פלוס 5 שעורים תנ"ך. בבתי-הספר של המזרחי היו משלושה עד ששה שעורים לשבוע תלמוד, ולא למדו מספיק טבע.

חלוקת השעורים יכולה להיות במסגרת הניחנת בכל בתי-הספר, אפשר ללמד ששה שעורים תלמוד וארבעה תנ"ך כחוטמת. לא רק שעיקר השאלה היא כיצד מגישים לתלמיד את לימוד התלמוד, יש נמוק נוסף, אנו נותנים הקלות רבות ללימוד התלמוד, אנו מגישים בתקציב שנה שנה סכום ההולך וגדל כ-23 אלף ל"י לחוגים לתלמוד. אנו מרשים לוועדת ההורים בבתי-ספר אלה לארגן מועדונים, והם מקבלים תמיכה ממרכז החינוך הדתי. קבלתי רשימה של 79 בתי-ספר שבהם וועדת ההורים תורמת להפעלת החוגים לתלמוד.

בכיתות ו', ז', ח', יש 23 אלף תלמיד שמחציתם בנות. אם מחלקים אותם לקבוצות, ושנים החוגים המאורגנים על ידי וועדת ההורים, דומני שזה מספיק בהחלט, ואין כל הצדקה לדרוש עוד תוספת שעורים לתקן. אני חושב שבית-ספר ממלכתי דתי יהיה דתי באורח חיים, אם יתנו את מערכת השעורים הרגילה ויוסיפו שיעור או שניים של גמרא.

מר שריד: אני חושב שכדי לדעת תלמוד צריך ללמוד 25 שעורים בשבוע.

י. מגורי-כהן: בקרתי בבית-ספר "מוריה" בנתניה, ולומדים שם בכל כיתה כ-40-35 ילד, השולחנות צפופים מאד ולמורה קשה מאד לגשת ללוח בגלל הצפיפות. בחוץ עומד דיר ואין אפשרות לפתוח את החלונות בגלל הריח הרע המדעיל את האויר, מצב זה קיים כבר שלוש שנים. לעומת זאת בקרתי בבית-ספר הבנוי מצריפי ה"פיו" והמכיל שלוש כיתות, ומביאים לשם את התלמידים ממקומות אחרים על מנת להצדיק את החזקת הצריפים.

ד"ר אבידור: מקרה זה מוכיח שהיתה דיספרופורציה, אבל אם אתה מביא דוגמא, ומביא את הדבר לתשומת לבנו אנו נבדוק את המקרה.

י. מגורי-כהן: העלאת המסים על חומרי בניה בעיקר רהיטים. האם משרד החינוך לא ידרוש להקטין את המסים להקמת בתי-הספר? כי המסים רק יקטינו יותר את האפשרות המינימלית הקיימת לתקון ושפור בתי-הספר הנמצאים במצב מבני גרוע.

הי"ר ש. פרסיץ: המזון להזנת הילדים וגם בספרי התלמוד בטלו את הסובסידיות. אני מבקשת בקשר לכך לעשות דבר מה. ישנו דבר נוסף והוא טיב הניר ומיונו. כשאנו מקבלים חבילות ניר גדולות, חסרים תמיד כ-100-70 ניירות. משרד החינוך הסתפק בזמנו בנייר המכיל עץ בשביל ספרי התלמוד, עכשיו הועלה מחירו ב-50% וישתמשו רק בנייר העתון, האם ידוע לכם מה פרוש הדבר הדפסת ספר מנייר עתון? דבר זה יגרום בזבוז עצום. משרד החינוך צריך להביא זאת לתשומת לבו.